

ХРОНОЛОГІЯ ТА АНАЛІЗ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР СУЧАСНОСТІ

1. Хронологія та аналіз Олімпійських ігор сучасності.
2. Діяльність Міжнародного Олімпійського Комітету та його президентів.
3. Олімпійська символіка та атрибутика.
4. “Ода спорту” та її гуманістична цінність.
5. Параолімпійські ігри та їх значення.

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІГОР ОЛІМПІАД

За столітню історію олімпійський спорт пройшов складний шлях розвитку і не відразу знайшов популярність і властиві йому нині риси і масштаби. Тому аналіз олімпійського руху сучасності вимагає його чіткої періодизації. Історики і соціологи по різному підходять до періодизації розвитку олімпійського спорту. Наприклад, пропонували періоди погоджувати з терміном діяльності президентів МОК (Л. Кун, 1982), при розробці періодизації Олімпійських ігор орієнтуватися на роль олімпійського руху в житті світового співтовариства, його вплив і авторитет (О.Б. Суник, 1983). Пропонується також пов'язувати періоди розвитку олімпійського спорту з найбільшими історичними подіями, що кардинально вплинули на хід сучасної історії. Зокрема, В.В. Столбов (1989) історію міжнародного спортивного руху погоджує з трьома історичними періодами нинішнього сторіччя — до першої світової війни, між першою і другою світовими війнами, після другої світової війни.

На нашу думку, при визначенні періодів розвитку такого складного явища як сучасний олімпійський спорт, не можна орієнтуватися на один критерій. Необхідно враховувати сукупність факторів політичного, економічного і чисто спортивного характеру, що роблять принциповий вплив на розвиток олімпійського руху на конкретному історичному етапі. При такому підході вимальовується нижчеподана періодизація Ігор Олімпіад сучасності:

Ігри Олімпіад (літні Олімпійські Ігри)

№ п/п	Рік	Місто	Країна
I.		Афіни	Греція
II		Париж	Франція
III		Сент-Луїс	США
I IV		Лондон	Англія
II V		Стокгольм	Швеція
VI		Не відбулися	
VII		Антверпен	Бельгія
VIII		Париж	Франція
IX		Амстердам	Голландія
X		Лос-Анджелес	США
XI		Берлін	Німеччина

XII		Не відбулися	
XIII		Не відбулися	
XIV		Лондон	Англія
XV		Гельсінкі	Фінляндія
XVI		Мельбурн	Австралія
XVII		Рим	Італія
XVIII		Токіо	Японія
XIX		Мехіко	Мексика
XX		Мюнхен	ФРН
XXI		Монреаль	Канада
XXII		Москва	СРСР
XXIII		Лос-Анджелес	США
XXIV		Сеул	Південна Корея
XXV		Барселона	Іспанія
XXVI		Атланта	США
XXVII		Сідней	Австралія
XXVIII		Афіни	Греція
XXVIII		Лондон	Англія
XXX		Ріо-де-Жанейро	Південна Америка

перший період – Ігри I—V Олімпіад (1896-1912 рр.);

другий період – Ігри VII—XIV Олімпіад (1920-1948 рр.);

третій період – Ігри XV—XXIV Олімпіад (1952-1988 рр.);

четвертий період – Ігри XXV і наступних Олімпіад (з 1992 р.).

Зимові Олімпійські ігри

№п/п	Рік	Місто	Країна
I		Шамоні	Франція
II		Сент-Моріц	Швейцарія
III		Лейк-Плесід	США
IV		Гарміш-Партенкірхен	Німеччина
V		Не відбулися	
VI		Не відбулися	

VII	Сент-Моріц	Швейцарія
VIII	Осло	Норвегія
IX	Кортіна д`Ампеццо	Італія
X	Скво-Веллі	США
XI	Інсбрук	Австрія
XII	Гренобль	Франція
XIII	Саппоро	Японія
XIV	Інсбрук	Австрія
XV	Лейк-Плесід	США
XVI	Сараєво	Югославія
XVII	Калгарі	Канада
XVIII	Альбервіль	Франція
XIX	Ліллегаммер	Норвегія
XX	Нагано	Японія
XXI	Солт-Лейк-Сіті	США

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРШОГО ПЕРІОДУ ІГОР ОЛІМПІАД (1896-1912 рр.)

Перший період характеризується порівняно невеликою популярністю міжнародного олімпійського руху й Олімпійських ігор. Ідея їхнього проведення кожні чотири роки з труднощами пробивала собі дорогу. Не випадково МОК приурочував Олімпійські ігри до Всесвітніх промислових виставок 1900 р. у Парижі і 1904 р. у Сент-Луїсі. По суті з 625 учасників Ігор у Сент-Луїсі тільки 92 спортсмена представляли 11 країн, інші були американцями. Дана ситуація в якійсь мірі змінилася в Лондоні і Стокгольмі. Невдале проведення Ігор 1900 р. у Парижі і 1904 р. у Сент-Луїсі викликало різку критику міжнародної спортивної громадськості, відродило ідею проведення Ігор у Греції, що стала було вгасати. НОК Греції, підтримуваний Кубертенем, виступив з ініціативою проведення проміжних Ігор у 1906 р. для того, щоб дати новий стимул розвитку олімпійського руху. Ця ідея була підтримана в багатьох країнах. Кубертен також добре усвідомлював, що відродженням Іграм необхідний додатковий стимул на їхній історичній батьківщині і став діяльно підтримувати організаторів, серед яких своєю активністю виділявся технічний директор Ігор професор Іоанес Хрисафіс.

Ігри були проведені 22 квітня - 2 травня 1906 р. і залучили 884 учасники (у тому числі 7 жінок) з 20 країн, що було значно більше ніж на офіційних Іграх 1904 р. (625 учасників з 12 країн). Однак надалі проміжні ігри не проводилися.

Особливо варто зупинитися на Іграх V Олімпіади 1912 р. у Стокгольмі. Незважаючи на напружену обстановку в Європі, у них взяли участь 2541 спортсмен,

у т.ч. 57 жінок, з 28 країн. Це була Олімпіада високих спортивних результатів. У 20 видах легкої атлетики були встановлені олімпійські рекорди. Американець Дональд Ліппінкотт пробіг 100 м за 10,6 с. Багато оглядачів назвали ці Ігри «Олімпіадою Джима Торпа», що переміг в легкоатлетичному п'ятиборстві і десятиборстві, але потім у 1913р. був позбавлений золотих медалей за нібито порушення ним статусу спортсмена-аматора. Крім того, це була Олімпіада, у якій брав участь майбутній президент МОК Ейвері Брендедж.

Ні участь жінок в Іграх, ні проведення в цей період 14 сесій і 3 конгресів МОК, ні докладні статті П. Кубертена не змогли компенсувати недостатньо привабливу концепцію організації Ігор, програма яких була нестабільною і розтягнутою на кілька тижнів. Принцип єдності часу і дії античних Ігор не дотримувався. З багатьох видів спорту були відсутні єдині міжнародні правила. До того ж епоха, яка відходила, несла з собою зростаючу політичну напругу.

Цей період розвитку олімпійського руху сучасності, в цілому, відіграв величезну роль у розвитку міжнародного спорту і спорту в різних країнах світу, підвищенні авторитету спорту як однієї з важливих сфер суспільної діяльності, розвитку масового спорту і фізичного виховання населення. Значною мірою під впливом олімпійського руху стали створюватися різні міжнародні об'єднання і національні організації, метою яких був розвиток спорту. Досить сказати, що в ці роки були створені такі найбільші об'єднання, як Міжнародна аматорська легкоатлетична федерація (ІААФ) — 1912 р., Міжнародна аматорська федерація плавання (ФІНА) — 1908 р., Міжнародна федерація футбольних асоціацій (ФІФА) — 1904 р., Міжнародна аматорська федерація боротьби (ФІЛА) — 1912 р. та ін.

У ці роки для олімпійських видів спорту були розроблені міжнародні правила змагань, введена реєстрація світових рекордів й інших спортивних досягнень, уніфіковані вимоги до спортивних споруд. Проведення Ігор Олімпіад, найбільших міжнародних і національних змагань стимулювали розвиток матеріальної бази спорту в різних країнах світу — будівництво стадіонів, гімнастичних залів, плавальних басейнів, стрілецьких тирів та інших споруд.

Почала інтенсивно розвиватися система підготовки спортсменів. Високорезультатний досвід підготовки ставав загальним надбанням, досягненням різних національних шкіл, що сприяло удосконаленню спортивної техніки, підвищенню ефективності фізичної і тактичної підготовки.

Олімпійський спорт сучасності вже в роки першого періоду свого становлення перетворюється на арену співробітництва спортсменів, спеціалістів і аматорів спорту різних країн. Завдяки розвитку олімпійського спорту став проявлятися взаємний інтерес спортсменів, налагоджувалося співробітництво не тільки в області спорту, але й в інших сферах суспільної діяльності — культурі, науці й ін. Оформлення олімпійського спорту у вигляді постійно діючих чотирирічних циклів — Олімпіад, а не окремих змагань, зробило процес міжнародного співробітництва в цій області безупинним, що має величезну об'єднавчу силу.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДРУГОГО ПЕРІОДУ ІГОР ОЛІМПІАД (1920-1948 р.)

Цей період охоплює роки між першою і другою світовими війнами і перші три післявоєнні роки. Політичні, економічні і моральні потрясіння, що переживав світ у цей період ХХ ст. відбилися на олімпійському спорті. В цей період не

проводилися Ігри XII і XIII Олімпіад, драматичні події склалися навколо Ігор берлінської Олімпіади 1936 р.

Саме у цей період в 1925 р. Кубертен подав у відставку.

20-і роки характерні бажанням МОК враховувати політичну обстановку у світі. Німеччина не була допущена до участі в Олімпійських іграх 1920 і 1924 р. Німецьким спортсменам дозволили брати участь в Іграх тільки після того, як Німеччина вступила в Лігу Націй і міжнародні європейські організації. Хоча організатори Олімпійських ігор і засоби масової інформації постійно повторювали про їхню значимість у справі зміцнення міжнародного співробітництва, Ігри використовувалися певними колами і країнами для розпалення національного антагонізму. Політика МОК у цей період заслуговує серйозної критики. Важко пояснити, наприклад, факт обрання в 1938 р. третіх членів у МОК для Німеччини, Італії і Японії, що явно готувалися до розв'язання війни.

Апогеєм моральної кризи МОК стали Ігри XI Олімпіади 1936 р. у Берліні. Слід зазначити, що рішення про їхнє проведення в столиці Німеччини було прийнято на 29-й сесії МОК у 1931 р., тобто до приходу нацистів до влади. 43 члена МОК проголосували «за», 16 — проти і 8 утрималися. Після захоплення влади Гітлером світова громадськість почала заперечувати правомірність організації Ігор у Берліні. Почалася боротьба між організаторами Ігор і МОК за гарантії дотримання Олімпійської хартії.

Спеціальна сесія МОК встановила факти численних безчинств і злочинів, вчинених нацистами у відношенні до спортсменів-євреїв. Однак в опублікованому в американській пресі висновку комісії стверджувалося, що Німеччина може організувати Олімпійські ігри, тому МОК на своїй сесії в Осло в 1935 р. прийняв рішення не змінювати місце проведення Ігор.

Олімпіада в Берліні стала тріумфом для негритянських спортсменів США і черговим ударом по расистських забобонах. Вони (10 чоловік) завоювали 6 золотих, 3 срібних і 2 бронзові медалі. Навіть перемога німецької команди в неофіційному загальнокомандному заліку не змогла затьмарити поразки расистської політики, яку проводила фашистська Німеччина.

Аналізуючи ситуацію, що склалася навколо Берлінських Ігор, варто сказати, що МОК не зумів перешкодити гітлерівському режиму використовувати Ігри Олімпіади, як і зимові Олімпійські ігри в Гарміш-Партенкірхені, у своїх політичних інтересах. Ще в 1933 р. Гітлер вказував на те, що Німеччина з погляду зовнішньої політики виявилася в дуже скрутному стані, а Олімпійські ігри і супутні їм культурні заходи повинні сприяти завоюванню авторитету у світі. Попросту говорячи було поставлене питання про використання авторитету олімпійського руху, його ідеалів, гасел для міжнародного визнання тоталітарної системи і відволікання уваги від агресивних намірів Німеччини.

Друга світова війна, що почалася в 1939 р., негативним чином позначилася на олімпійському спорті. МОК залишився без свого президента: Анрі де Байє-Латур втік в Америку з Бельгії, яка була окупована гітлерівською Німеччиною, де і вмер у 1942 р. Ігри Олімпіад не проводилися ні в 1940, ні в 1944 роках.

При всіх складностях політичної ситуації тих років у світі і її негативному впливі на спорт, варто сказати, що цей період був інтенсивним з погляду удосконалення самого міжнародного олімпійського руху: його структури,

організаційно-правових основ, відносин з державами, між МОК, НОК і федераціями й ін.

Завдяки діяльності МОК була впорядкована програма Ігор Олімпіад, порядок показових виступів, система нагороджень переможців. Уперше на Іграх 1920 р. пролунала олімпійська клятва, проголошена бельгійським фехтувальником В. Буаном, який згодом став президентом НОК Бельгії:

Під керівництвом МОК була розроблена система підготовки чергових Олімпійських ігор, почала впроваджуватися практика проведення тренувальних зборів і спільного поселення спортсменів в олімпійському селищі.

У цей період були спроби розчленувати Олімпійські ігри на самостійні напрямки за регіональними, статевими ознаками чи за професійною приналежністю.

На початку другої світової війни керівництво справами МОК узяв на себе віце-президент швед Ю. Зигфрід Едстрем, що зробив після закінчення війни дуже багато чого для відродження олімпійського руху. Вже в серпні 1945 р. у Лондоні було проведено засідання Виконкому МОК, на якому було надане право проведення зимових Олімпійських ігор 1948 р. Санкт-Моріцу, а літніх — Лондону. Це рішення було схвалено в 1946 р. на сесії МОК.

Серйозно оцінивши політичну ситуацію, що склалася після другої світової війни, МОК почав активні кроки із залучення Радянського Союзу в міжнародний олімпійський рух. Представники СРСР були запрошені як спостерігачі на Ігри Олімпіади 1948 р. у Лондоні. Почався активний процес залучення радянських спортивних федерацій в міжнародні, а потім Олімпійського комітету СРСР — у Міжнародний олімпійський комітет.

Кінець другого етапу розвитку олімпійського руху сучасності підвела сесія МОК, проведена в Хельсінкі в 1952 р. напередодні Ігор XV Олімпіади. Ю. Зигфрід Едстрем через похилий вік подав у відставку. Президентом Міжнародного олімпійського комітету був обраний Ейвері Брендедж.

Важливим підсумком другого періоду стало удосконалення міжнародної олімпійської системи. Була суттєво реорганізована діяльність МОК, забезпечено реальне співробітництво МОК, НОК і Міжнародних спортивних федерацій, удосконалена система підготовки і проведення Олімпійських ігор, впорядкована програма змагань. Утворені міжнародні спортивні об'єднання з ряду олімпійських видів спорту – Міжнародний союз стрілецького спорту (УІТ) – 1921 р., Міжнародна федерація хокею (хокей на траві, ФІХ) – 1924 р., Міжнародна федерація лижного спорту (ФТС) – 1924 р., Міжнародна любительська федерація баскетболу (ФІБА) – 1932 р., Міжнародна любительська асоціація боксу (АІБА) – 1946 р. та ін.

Другий період розвитку олімпійського спорту при всіх його складностях і протиріччях переконливо продемонстрував зростаючий авторитет міжнародного олімпійського руху, зацікавленість у його розвитку і використанні його результатів у різних країнах світу.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРЕТЬОГО ПЕРІОДУ ІГОР ОЛІМПІАД (1952-1988 р.)

Цей період охоплює 40-літній часовий проміжок, для якого характерні як постійно діючі загальні тенденції, так і досить різкі переходи від одного стану олімпійського руху до іншого. Складність і суперечливість цього етапу розвитку олімпійського спорту торкнулися всіх його сторін — від чисто політичних аспектів до спортивних, пов'язаних з олімпійською програмою і підсумками змагань на

олімпійській арені. В ці роки, ще в більшій мірі чим раніше, МОК став ареною великої політики. Основні проблеми і протиріччя, характерні для політичного життя світового співтовариства, відбивалися на діяльності МОК, МСФ, НОК.

Після виходу на олімпійську арену Радянського Союзу, інших соціалістичних країн відразу гостро постало питання про те, чи зможе олімпійський спорт стати ареною мирного співробітництва протилежних політичних систем, чи виявиться МОК здатним демонструвати свою діяльність, залучити у свій склад і організувати співробітництво представників капіталістичних, соціалістичних і держав, що розвиваються. Саме ця сфера відносин в олімпійському спорті значною мірою визначила його розвиток протягом усього третього періоду.

З початку 50-х років діяльність МОК постійно була пов'язана з врегулюванням суперечок і конфліктів, в основі яких були протиріччя політичного характеру. Так, наприклад, після утворення в 1949 р. Китайської Народної Республіки й утворення в 1950 р. НОК Китаю виникла проблема визнання цієї країни Міжнародним олімпійським комітетом. Не менш складна ситуація склалася з Кореєю і Німеччиною.

Негативний вплив політичних конфліктів на світовий олімпійський рух змусив МОК і МСФ 8 лютого на спільній нараді в Лозанні (Швейцарія) з питання «Спорт і політика» прийняти рішення: «МОК і міжнародні федерації рішуче виступають проти будь-якого втручання в спорт за політичними, расовими і релігійними мотивами, і особливо проти такого втручання, що перешкоджає вільному обміну спортсменів і офіційних осіб.

Регіональні ігри, регіональні і світові першості повинні доручатися тільки тим країнам, відповідальні влади яких дають зобов'язання на вільний в'їзд спортсменів і офіційних осіб і організаційні комітети яких зобов'язуються направити запрошення усім, хто має право на участь у змаганнях.

Невиконання цих зобов'язань спричиняє подальші міри з боку відповідної міжнародної федерації”.

Ще одним іспитом для Міжнародного олімпійського комітету було протистояння апартеїду, що став державною політикою з 1948 р. у Південно-Африканському Союзі (з 1961 р. — Південно-Африканська Республіка; ПАР). Політика апартеїду в цій країні захопила і спорт. Апартеїд у спорті проявився в недопущенні «чорних» спортсменів до спортивної діяльності як серед професіоналів, так і серед аматорів.

Не менш складною проблемою політичного характеру, з якою постійно зіштовхувався олімпійський спорт на третьому етапі свого розвитку, були бойкоти Олімпійських ігор і окремі спроби і дії прямого використання Олімпійських ігор для досягнення політичних цілей. На знак протесту проти участі радянських військ в угорських подіях 1956 р. група країн (Нідерланди, Швеція, Іспанія й ін.) відмовилися від участі в Іграх XVI Олімпіади в Мельбурні. Радянська преса зберігала мовчання з цього приводу, однак у світі цей бойкот не залишився без уваги і розглядався як діюча акція протесту. Два найбільших бойкоти торкнулися Ігор XXII і XXIII Олімпіад у Москві і Лос-Анджелесі. Значна кількість країн (у тому числі США, Канада, ФРН, Італія й інші країни, що мають високі досягнення в спорті) відмовилися від участі в Московській Олімпіаді на знак протесту проти введення радянських військ в Афганістан. СРСР і країни його що підтримували

(всього 14 держав, у тому числі НДР, Угорщина, Болгарія й ін.) відповіли такою ж акцією, не прийнявши участі в Лос-Анджелеских Іграх.

Бойкот декількома країнами (КНДР, Куба, Ефіопія) Сеульських Ігор 1988 р. на знак підтримки позиції КНДР про проведення Ігор на території двох корейських держав пройшов майже непоміченим і на відміну від двох попередніх бойкотів не зробив помітного впливу ні на політичну, ні на спортивну атмосферу Олімпійських ігор.

Перед Іграми ХІХ Олімпіади в Мехіко 1968 р. група негритянських спортсменів хотіла бойкотувати олімпійські змагання в знак протесту проти расової дискримінації. Однак надалі вони вирішили використовувати олімпійську арену для залучення уваги світового співтовариства до проблеми прав людини.

Найбільш трагічний випадок за всю сучасну історію олімпійського руху відбувся на Мюнхенських Олімпійських іграх. Благополучна атмосфера олімпійських змагань була порушена захопленням заручників з числа спортсменів ізраїльської делегації, проведеної членами терористичної організації «Чорний вересень», що прагнули таким способом зробити політичний тиск на Ізраїль. Невмілі спроби врегулювати конфлікт і припинити провокацію привели до загибелі 11 спортсменів.

В жодному з випадків бойкоту Олімпійських ігор МОК не дозволив змінити своє рішення і домагався проведення змагань у затверджених містах, продемонструвавши безперспективність використання такого роду акцій для зміни позиції комітету.

Найважливішою тенденцією, розвитку олімпійського руху третього періоду стало поширення олімпійського спорту в країнах Африки, Азії і Латинської Америки. Майже кожні Олімпійські ігри цього періоду були пов'язані зі збільшенням кількості країн-учасниць з цих регіонів світу.

Ріст популярності олімпійського спорту, прискорення процесу залучення до нього усе більшої кількості країн безсумнівно є позитивними явищами у всіх відносинах як політичному, так і чисто спортивному. Але саме ці явища принесли в олімпійський спорт цілий комплекс проблем і протиріч. Насамперед не підтвердився прогноз 60-х років щодо активної участі представників країн «третього світу» і особливо Африки в боротьбі за олімпійські медалі.

Причини такого явища цілком зрозумілі: відсутність сучасної матеріально-технічної бази для олімпійського спорту в країнах, що розвиваються, відсутність кваліфікованих тренерів, системи підготовки фахівців, наукового забезпечення підготовки спортсменів, брак матеріальних засобів і загальний невисокий життєвий рівень не дозволяють підняти спорт на сучасний рівень.

Регулярна допомога країнам, що розвиваються, у розвитку олімпійського спорту почалася з 1961 р., коли МОК за пропозицією Олімпійського комітету СРСР створив спеціальний фонд із метою надання організаційного, технічного і матеріального сприяння розвитку олімпійського руху.

Значна частина коштів, спрямована на реалізацію програми МОК у розвитку олімпійського спорту до різних країн світу, одержала назву «Олімпійська солідарність». У рамках цього фонду і програми і тепер здійснюється велика і постійно зростаюча допомога багатьом країнам у розвитку олімпійського спорту.

У 1966 р. у Римі відбулася перша сесія постійної Генеральної Асамблеї Національних олімпійських комітетів, рішення якої згодом стали однією із

найважливіших рушійних сил в олімпійському спорті.

Постійно розширювалася олімпійська програма, чому сприяла поява нових МСФ і нових видів спорту (1952 р. — 18 видів спорту і 149 дисциплін, 1992 р. — 25 видів спорту і 257 дисциплін). МСФ з олімпійських видів спорту почали відігравати більш активну роль не тільки в проведенні Олімпійських ігор, але й у діяльності міжнародної олімпійської системи.

Розвиток олімпійського руху протягом третього періоду багато в чому визначався обличчями, що у різний час очолювали МОК. Цей період збігся з діяльністю трьох президентів: Ейвері Брендеджа — 1952—1972 р., Майкла Моріса Кілланіна — 1972—1980 р., Хуана Антоніо Самаранча — з 1980 р. Якщо діяльність Кілланіна на посаді президента відрізнялася помірністю, то стратегічні лінії розвитку олімпійського спорту, реалізовані Брендеджем і Самаранчем, носили прямо протилежний характер.

Сеульська і Барселонська Олімпіади різко підняли авторитет олімпійського спорту як найважливішого фактора внутрішньої і зовнішньої політики держав, що згладжує внутрішні політичні протиріччя та піднімає авторитет країни в міжнародному співтоваристві. Міжнародні телікомпанії, що розширили співробітництво із системою олімпійського спорту, не тільки сприяли популяризації й істотному розширенню його фінансування, але і багато чого зробили для зміцнення його єдності. Підвищенню авторитету, стабільності і фінансового статку олімпійського спорту сприяли і найбільші фірми, що пов'язали з олімпійським спортом свої комерційні програми. Вони стали спонсорами й офіційними постачальниками товарів на Олімпійські ігри, екіпірування для спортсменів.

До заслуг МОК і його президента Самаранча варто віднести і те, що всі останні роки вони не прагнули відходити від проблем і протиріч, а постійно вели практичну роботу з їх вирішення. Так було під час Ігор Лос-Анджелеської Олімпіади, коли МОК зумів зняти багато питань, що могли привести до розколу олімпійського руху, і привели його до Сеульських Ігор 1988 р., згуртованим і досить монолітним. Така ж ситуація склалася і перед Іграми XXV Олімпіади в Барселоні, коли в олімпійському спорті знову загострилися протиріччя у зв'язку з об'єднанням Німеччини, розпадом Радянського Союзу і створенням на його території ряду незалежних держав.

Характеризуючи третій період розвитку олімпійського спорту, варто звернути увагу також на величезні зміни, що відбулися в програмах олімпійських змагань, системі підготовки спортсменів-олімпійців, її науково-методичному і медичному забезпеченні, розвитку матеріальної бази, суддівства і т.п. Усе це позитивно вплинуло на ріст масовості і популярності олімпійського спорту в світі, привело до інтенсивного підвищення майстерності спортсменів, винятково високого рівня спортивних досягнень і найгострішої конкуренції на олімпійській арені.

Однак загострення протистояння в спорті наприкінці 70-х і в 80-х роках між збірними командами СРСР і НДР, а також Угорщини, Румунії і Болгарії, КНР і інших країн на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу, найбільших регіональних змаганнях сприяли інтенсивному удосконаленню організаційно-методичних і матеріально-технічних основ спортивної підготовки, перетворюючи її в ефективну, науково обґрунтовану систему.

Слід зазначити, що при всіх ускладненнях протистояння різних політичних систем протягом останніх 40 років, гострих протиріч між окремими країнами, що

постійно відображалися на міжнародному олімпійському русі, олімпійський спорт став ареною мирного співробітництва багатьох держав. Досвід такого співробітництва неоціненний для світового співтовариства з погляду можливості його використання в інших сферах людської діяльності. Сучасний олімпійський спорт переконливо показав, що кропітка робота в пошуках взаємних інтересів і компромісів здатна привести до взаєморозуміння і плідного співробітництва без застосування методів силового тиску.

ЧЕТВЕРТИЙ ПЕРІОД ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ СУЧАСНОСТІ

Закінчилася ера «холодної війни», світ визнав пріоритет загальнолюдських цінностей над всіма іншими, впала Берлінська стіна, змінилися політичні режими в країнах Східної Європи, відбулося об'єднання Німеччини і розпався СРСР, востаннє виступила збірна команда СНД, світова спортивна громадськість осудила бойкоти Ігор і т.д. Всі ці події вплинули на розвиток олімпійського руху.

Підсумки останніх Олімпіад у Барселоні, Афінах та Сідней відомі. Ці Ігри оцінюються як одні з найбільш успішних в історії олімпійського спорту сучасності. Основні напрямки подальшого розвитку олімпійського спорту визначені на XII Ювілейному олімпійському конгресі 1994 р. у Парижі.

Сьогодні можна говорити, що з Ігор XXV Олімпіади в Барселоні почався принципово новий етап у розвитку олімпійського спорту. Насамперед завершився період 40-літнього протистояння на олімпійській арені соціалістичної і капіталістичної систем. Соціалізм у тому його вигляді, у якому він розвивався в ці роки в Радянському Союзі й інших країнах, зійшов з політичної арени. Однак феномен олімпійського спорту цих країн назавжди залишиться в історії спорту в якості винятково яскравої, хоча і повної протиріч частини олімпійського спорту.

Було б наївно думати, що політична напруженість навколо Ігор Олімпіад зникне після відходу з олімпійської арени СРСР і НДР, зміни політичних систем в інших країнах Східної Європи. Не підтвердилися і прогнози, що тепер США стане єдиним безперечним лідером на Іграх Олімпіад.

Сьогодні проглядається найгостріша конкуренція між чотирма країнами — США, Німеччиною, Росією і Китаєм. Мало хто сумнівається, що ці чотири країни і надалі будуть складати лідируючу групу в Іграх Олімпіад на найближчі роки. Однак як складеться боротьба між ними, сказати сьогодні важко.

В останні роки безсумнівно збільшилася кількість країн, що включилися в боротьбу за олімпійські нагороди. У першу чергу це відноситься до країн, розташованих на території колишнього СРСР. Україна, Беларусь, Казахстан і ряд інших держав зайняли гідне місце серед країн-учасниць Ігор Олімпіад. У цих країнах є цінні спортивні традиції, кваліфіковані тренери і спортсмени, системи дитячо-юнацького спорту, добре налагоджена система підготовки кадрів для спорту і підвищення їхньої кваліфікації, відомі наукові школи й інші найважливіші фактори для ефективної підготовки до Олімпійських Ігор. Від того як будуть використані ці передумови в нових історичних умовах і будуть залежати олімпійські перспективи цих держав.

Важко сподіватися, що одержать повну підтримку і будуть реалізовуватися вимоги прихильників класичних ідеалів олімпізму ізолювати олімпійський спорт від політики, комерціалізації, взаємодії з професійним спортом. На сьогодні спорт усе тісніше взаємодіє з різними сферами життя світового співтовариства. Аналіз показує, що ізоляціоністські настрої, прагнення відгородити олімпійський спорт від

складностей і протиріч сучасного життя в значно більшій мірі загрожують його майбутньому. Інша справа як забезпечити взаємодію, не втративши самостійності олімпійського спорту, зберігши його цінності й ідеали. Існує думка, що ідеали олімпійського спорту, його самостійність розмиваються і втрачаються під впливом зовнішніх факторів — політики, комерціалізації, застосування допінгу й ін. Однак більш глибокий аналіз показує, що міжнародному олімпійському руху вдалося не тільки зберегти сферу свого впливу в олімпійському спорті, але і забезпечити зацікавленість у збереженні його стабільності, авторитету і самостійності представників політичних і ділових кіл. І це цілком зрозуміло, тому що втрата олімпійським спортом самостійності неминуче привела б і до втрати його привабливості для тих же політичних лідерів і представників ділового світу.

Разом з тим, було б невірно не зауважити, що трансформація олімпійських цінностей і олімпійського духу, закладених Кубертеном, представляє для сучасного олімпійського спорту найсерйознішу проблему. Сьогодні перед МОК стоїть завдання зміцнити ідеали олімпізму в умовах сучасного життя.

Безсумнівно в найближчі роки не буде знята гострота проблеми взаємин у системі олімпійського спорту між розвинутими країнами, що мають могутній економічний і спортивний потенціал, і слаборозвиненими країнами, що не в силах приділяти олімпійському спорту належної уваги.

Поки що боротьба МОК, НОК, МСФ із застосуванням допінгу не привела до радикальних змін у цій справі.

Разом з тим, при всіх складнощах і протиріччях сучасного етапу розвитку олімпійського спорту, більш ніж досить підстав для твердження, що міжнародний олімпійський рух ввійшов у четвертий етап свого розвитку винятково авторитетним і досить монолітним, з чітким визначенням свого місця в системі світових цінностей, можливостей, проблем і протиріч, перспектив подальшого удосконалення. І все це дозволяє з оптимізмом дивитися в майбутнє олімпійського спорту.

Література:

1. *История физической культуры и спорта: Учебник для институтов физической культуры / Под ред. В.В.Столбова. – Москва: Физкультура и спорт, 1983. – 359с.*

2. *Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: Пер. с венгерского. – Москва: Радуга, 1982. – 399с.*

3. *Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: Учебник. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. – 496 с.*

4. *Суник О.Б. Від Олімпії до Москви. - К.: Здоров'я, 1980. – 200 с.*

5. *Хавин Б.Н. Все об олимпийских играх.- Москва: Физкультура и спорт, 1985.- 464 с.*

6. *Волошин А.П., Ксендзенко Ф.М. У Олимпийской черты. - К.: Молодь, 1988. – 400 с.*